

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, dnia 14 czerwca 2017 roku

1373/2017/ART.32/JJ/AK

Szanowny Pan
Adam Lipiński
Pełnomocnik Rządu
Do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego
i Równego Traktowania

Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (HFPC), organizacji pozarządowej, której statutowa działalność dotyczy ochrony praw i wolności człowieka, zwracamy się do Pana, jako Pełnomocnika Rządu do spraw społeczeństwa obywatelskiego i równego traktowania, z prośbą o zwrócenie uwagi na problem powtarzających się ataków na siedziby organizacji pozarządowych zajmujących się działaniem na rzecz równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji.

Wedle informacji prasowych¹, w ubiegłym tygodniu doszło do włamania do siedziby Stowarzyszenia Grupa Stonewall, organizacji pozarządowej działającej na rzecz równego traktowania osób LGBT+. Skutkiem włamania było zdemolowanie lokalu, przy czym nie zniknęły z niego żadne wartościowe przedmioty. Pracownicy Grupy wskazali, że skradzione zostały tylko dwie tęczowe flagi, które były wywieszane w oknach siedziby. Rzecznik

¹ <http://www.tvn24.pl/poznan,43/wlamanie-do-biura-grupy-stonewall-skradziono-teczowe-flagi,747801.html>

stowarzyszenia podkreślił, że nie „...[ma] wątpliwości, że było to włamanie na tle homofobicznym”².

Do innego zdarzenia doszło w maju br. w Warszawie, podczas którego wybito szyby w siedzibie Kampanii Przeciw Homofobii. Jak zaznaczono w doniesieniach prasowych³, był to już czwarty atak na siedzibę Kampanii w przeciągu ostatnich 14 miesięcy, w trakcie których: „(...) rzucano w szyby butelkami i kamieniami, próbowano wtargnąć do środka”⁴.

Wcześniej atak miał miejsce na siedzibę Stowarzyszenia Lambda Warszawa, organizacji także działającej na rzecz osób nieheteronormatywnych. Zgodnie z relacjami medialnymi⁵, w marcu br. nieznani sprawcy wybili kostką brukową szybę w lokalu zajmowanym przez stowarzyszenie. Ponadto, w lutym na drzwiach siedziby stowarzyszenia pojawiły się napisy: „White Power”, „zakaz pedałowania” oraz został namalowany krzyż celtycki. Nieznani sprawcy próbowali podpalić drzwi oraz je opluli.

HFPC pragnie wyrazić swoje zaniepokojenie powtarzającymi się atakami wymierzonymi w przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, u podstaw których - jak wskazują na to okoliczności incydentów - leżą pobudki motywowane uprzedzeniami i nietolerancją.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁶ wskazuje się, że dyskryminacja ze względu na orientację seksualną jest tak samo poważna, jak dyskryminacja ze względu na rasę, pochodzenie czy kolor skóry⁷, dlatego nienawiść motywowana względami homofobicznymi powinna być traktowana przez władze publiczne z taką samą powagą. W swoich wyrokach, odnoszących się do aktów agresji na tle rasowym czy narodowo-etnicznym, ETPC podkreśla, że tego typu czyny są szczególnie destrukcyjne dla praw człowieka i jednakowe traktowanie takich czynów na równi z czynami, które pozbawione były dyskryminującej motywacji, jest w rzeczywistości „przymykaniem oczu” na szczególny charakter tych spraw⁸. Warto w tym miejscu wskazać, że: „[ż]aden z przepisów polskiego prawa karnego nie przewiduje jako znamienia przestępstwa orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej ofiary. Osoby LGBT pozbawione są zatem szczególnej prawnokarnej ochrony w przypadku przestępstw motywowanych nienawiścią i przestępstw mowy

² *Ibidem*.

³ <http://wawalove.pl/Zdemolowano-siedzibe-Kampanii-Przeciw-Homofobii-Kolejnym-celem-ataku-bedzie-nie-szyba-a-czlowiek-a26236>

⁴ *Ibidem*.

⁵ <http://tvnwarszawa.tvn24.pl/informacje,news,wybita-szyba-w-srodku-kostka-kolejny-atak-na-lambda,195189.html>

⁶ Dalej: ETPC.

⁷ Wyrok ETPC z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie *Vejdeland i in. Przeciwko Szwecji*, skarga nr 1813/07, pkt 55.

⁸ Wyrok ETPC z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie *Škrojanec przeciwko Chorwacji*, skarga nr 25536/14, pkt 53.

nienawiści, którą zapewnioną mają osoby z powodu przynależności np. etnicznej czy wyznaniowej. Homofobiczna lub transfobiczna postawa sprawcy przestępstwa może być uwzględniona podczas wymierzania kary jako motywacja sprawcy, brana pod uwagę przez sąd na mocy art. 53 § 2 k.k.”⁹. Ponadto, w Zaleceniach Komitetu Ministrów Rady Europy w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej przyjętych 31 marca 2010 roku¹⁰ wskazano, że: „[p]aństwa członkowskie powinny zapewnić skuteczne, szybkie i niezależne śledztwo w sprawach domniemanych przestępstw i innych incydentów, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że motywem sprawcy była orientacja seksualna lub tożsamość płciowa ofiary”. Oznacza to, że mimo braku szczególnej ochrony na gruncie prawa karnego, w tego typu sprawach działania organów państwa powinny być prowadzone z należytą uwagą i skrupulatnością w ramach dostępnych powszechnych procedur.

Podkreślenia wymaga, że wspomniane incydenty wymierzone były w podmioty sektora obywatelskiego działające na rzecz przestrzegania praw człowieka. W tym miejscu należy zaznaczyć, że szereg dokumentów opracowanych w ramach organizacji międzynarodowych wskazuje na obowiązek ochrony obrońców praw człowieka, w tym działaczy organizacji pozarządowych. Należy do nich m.in. przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ Deklaracja praw i odpowiedzialności osób, grup i organów społeczeństwa w zakresie wspierania i ochrony powszechnie uznanych praw człowieka i podstawowych wolności (powszechnie zwana Deklaracją o obrońcach praw człowieka)¹¹ czy Wytoczne UE dotyczące bezpieczeństwa obrońców praw człowieka¹². Dokumenty te nakładają na państwa m.in. powinność zapewnienia bezpieczeństwa działaczy organizacji pozarządowych.

Nie można wykluczyć, że powtarzające się ataki na organizacje pozarządowe i wynikająca z tego obawa o bezpieczeństwo, mogą być jedną z okoliczności, która zniechęca osoby do angażowania się w działalność tego typu organizacji. Wydaje się, że jest to szczególnie istotne wobec tego, że jak wskazano w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2016 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw społeczeństwa obywatelskiego¹³, jednym z zadań Pełnomocnika jest przygotowanie narodowego programu

⁹ Równe traktowanie uczestników postępowań. Przewodnik dla sędziów i prokuratorów, red. D. Pudzianowska, J. Jagura, Warszawa 2016, s. 149, dostęp: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFHR_rowne_traktowanie_uczestnikow_postepowan.pdf

¹⁰ Zalecenia CM/Rec(2010)5 Komitetu Ministrów Rady Europy w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej przyjętej 31 marca 2010 roku.

¹¹ Deklaracja nr A/RES/53/144; dostęp: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/Declaration/declaration.pdf>.

¹² Dostęp: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/16332-re02_08_en.pdf.

¹³ Dz. U. z 2016 r., poz. 37.

rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Jak czytamy na stornie internetowej poświęconej opracowaniu tego programu¹⁴, jednym z motywów jego powstawania jest właśnie niska partycypacja obywatelska i konieczność wzmocnienia instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

W związku z powyższym zwracamy się do Pana z prośbą o zwrócenie szczególnej uwagi na wydarzenia, związane z atakami na siedziby organizacji pozarządowych zajmujących się prawami osób LGBT. Działania organów państwa w sprawach, gdzie mamy do czynienia z czynami motywowanymi nienawiścią opartą na dyskryminacyjnych przesłankach, powinny stanowić jasny komunikat o braku tolerancji dla tego typu zachowań. Jest to szczególnie istotne, gdyż, jak wynika z badań, mowa nienawiści skierowana wobec osób LGBT w Polsce – w porównaniu z poziomem akceptacji ataków słownych skierowanych pod względem innych grup mniejszościowych – spotyka się z największym przyzwoleniem¹⁵. Jednocześnie prosimy o poinformowanie, czy Rząd, bądź poszczególni członkowie Rady Ministrów, podjął działania (lub ma zamiar je podjąć), których celem będzie przeciwdziałanie atakom wymierzonym w organizacje pozarządowe, a jeśli tak, to prosimy o wskazanie jakie to są lub będą działania.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Danuta Przywara

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU

Danuta Przywara
Danuta Przywara

¹⁴ <http://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/narodowy-program-wspierania-rozwoju-spoleczenstwa-obywatelskiego>.

¹⁵ M. Bilewicz, M. Marchlewska, W. Soral, M. Winiewski, Mowa nienawiści. Raport z badań sondażowych, Warszawa 2014, s. 7, dostęp: http://www.ngofund.org.pl/wp-content/uploads/2014/06/raport_final_poj.pdf